

EKONOMİK REFAH ARTIŞINDA KİŞİ BAŞINA GELİR-SERVET TARTIŞMASI

Prof. Dr. Salih BARIŞIK²
Öğr. Gör. Mücella BURSAL³
Berrak TEKGÜN⁴

ÖZET

Ekonomi politikasının temel amacı milli gelir seviyesini artırmaktır. Daha çok üretmek ve tüketmek anlamına gelen milli gelir artışı insanoğlunun mutluluk-ekonomik refahını yükseltecektir. Ülkelerin refah düzeyini yansıtan elde ettikleri kişi başına milli gelir mi, yoksa o ülke bireylerinin sahip olduğu kişi başına servet mi, milyoner sayısının varlığı mı sorusu son yıllarda ilgi çeken konulardan olmuştur. Bir ülkedeki kişisel servetin (1 milyon dolardan daha fazla servet sahibi olan kişi sayısı dolaylı ölçü olarak kullanılıyor) ölçü olarak kullanımı Dünya Bankasının 2018 tarihli raporunda ekonomik gelişme ve sürdürülebilirlik için GSYİH yerine kişisel servetin kullanımıyla ön plana çıkmıştır. Çalışmamızda kişi başına servet kavramına ilaveten ülkelerin milyoner sayıları ile ekonomik büyüklükleri arasındaki etkileşime değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Servet, Toplam Servet, Milli Gelir, Ekonomik Büyüme

DISCUSSION OF NATIONAL INCOME-PERSONAL WEALTH EFFECT IN THE ECONOMIC WELFARE INCREASE

ABSTRACT

The main purpose of economic policy is to increase the level of national income. Increasing the national income, which means producing and consuming more will increase the happiness-economic welfare of human beings. The question of whether the national income per capita or the wealth per capital, number of millionaires possessed by the individuals of the country, reflects the welfare level of the countries, has been of interest in recent years. The use of personal wealth in a country (the number of people with a wealth of more than \$ 1 million is used as an indirect measure) as a measure came to the fore with the use of personal wealth rather than GDP for economic development and sustainability in The World Bank's 2018 report. In our study, in addition to the concept of wealth per capita, the interaction between the millionaire numbers and economic sizes of the countries will be discussed.

Keywords: Personal Wealth, Total Wealth, National Income, Economic Growth.

¹ Bu çalışma, “Ekonomik Refah Yükselişinde Milli Gelir- Kişisel Servet Etkisi Tartışması” adıyla Atlas III. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi 28-30 Haziran 2019, Sivas/Türkiye sunulan bildirinin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halidir.

² Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, Tokat, salih.barisik@gop.edu.tr

³ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Zara Ahmet Çuhadaroğlu MYO, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, mubursal@cumhuriyet.edu.tr

⁴ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, SBE, İktisat Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, berrak-t@hotmail.com

GİRİŞ

İktisat biliminin nihai amacı olan refah düzeyi-milli gelir performansını belirlemede en geçerli gösterge olarak ekonomik büyüklük ve büyüme oranları kullanılmaktadır. Bu göstergelere ek olarak son yıllarda gündeme gelen toplam servet ve kişisel servet kavramlarının da kullanılır olduğu görülmektedir. Bu çalışma kişisel servet, toplam servet ve milli gelir değişkenleri ile bu değişkenlerin ekonomik refah üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi amaçlamaktadır. Bu değerlendirmeyi yapabilmek için çalışma dünya genelinde ekonomik büyüklüğü ve milyoner sayısı fazla olan ülkeleri kapsayacaktır. Literatürde ekonomik büyüme, kişi başına gelir ilişkisini inceleyen hem teorik hem ampirik oldukça fazla çalışma mevcut olmasına rağmen kişisel servet bağlamında ülkelerin refah incelemesi üzerine bir çalışma henüz literatürde bulunmamaktadır. Çalışmanın hem literatürdeki bu açığa dikkat çekmek hem de yeni yapılması muhtemel çalışmalara da yol açmak niteliğinde olabileceği düşünülmektedir.

1. MİLLİ GELİR, KİŞİ BAŞINA GELİR, KİŞİSEL SERVET KAVRAMLARI

Ekonomik büyüme temelde, bir ekonominin üretim hacminde dönemler itibarıyla meydana gelen artış olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkedeki üretim hacmindeki artış göstergelerinin en önemlisi Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki (GSYH) değişimlerdir (Turan, 2008, s. 11). GSYİH, bir ülke ekonomisinde ekonomik faaliyetlere katılan üretim faktörlerinin belirli bir sürede elde ettikleri gelirler toplamını ve ekonomik refah düzeyini gösterir. En temel ekonomik büyüme göstergesi GSYİH artışıdır. Bir ekonominin üretim kapasitesi ile bağlantılı başka kavramlar da söz konusudur. Gayri safi milli hâsıla (GSMH), ülke vatandaşlarının bir dönemde üretmiş olduğu mal ve hizmetlerin parasal değerlerini ifade eder. Diğer bir gösterge ise kişi başına milli gelirdir. Bir ülkenin refah seviyesi hakkında daha iyi fikir veren kavram bir ülke milli gelirinin o ülkenin nüfusuna bölünmesi ile elde edilen kişi başına milli gelirdir.

Ekonomik büyüme gelişmiş ülkeler kadar gelişmekte olan ülkeler açısından da önem taşıyan bir konudur. Ancak gelişmiş ülkeler ekonomik büyüme, diğer bir ifadeyle reel GSYH'nin yıllar itibarıyla değişimine önem verirken, gelişmekte olan ülkeler ekonomik büyüme kavramından ziyade, ekonomik kalkınma kavramına önem vermektedir. Ekonomik kalkınma, ekonomik büyümeyi de kapsayan bir kavram olmasının yanında, ekonomik büyümeye ek olarak toplumdaki gelir dengesizliklerinin, işsizliğin azaltılması, ekonomik ve sosyal kurumların modernleştirilmesi gibi ekonomik olduğu kadar sosyal ve siyasal alanları da kapsamaktadır (Seyidoğlu, 2006, s. 829).

Son yıllarda ekonomik büyüme ölçütleri konusunda servet kavramı da gündeme gelmiştir. Servet genellikle parayla, tasarruflarla, yatırımlarla, sahip olunan evle, arabayla ya da finansal sermayenin başka biçimleriyle ilişkilendirilmektedir. Bir kişinin veya bir hane halkının serveti, sahip oldukları mal varlıklarıyla ölçülür. Ancak bir kişinin toplam serveti (ya da net serveti) aynı zamanda borçlarını da içermesi nedeniyle gelir kavramından farklılaşmaktadır. Gelir, akım değişkenken, servet stok değişkendir. Servet, geçmiş harcamaların ve gelirin sonucudur ve aynı zamanda, yatırım, tasarruf ve tüketime ilişkin kararlardan ve miras tarafından etkilenmektedir. Net servet, gelirle güçlü bir ilişki

içerisindedir. Yüksek gelir elde eden kişiler, daha fazla tasarruf yapma eğilimindedirler ve bunun sonucunda daha fazla servet biriktirebilirler.

Servet, gelirden daha adaletsiz bir şekilde dağılmış olabilirken, servet eşitsizliği, gelir eşitsizliği ile doğrudan ilişkilidir. Servet olarak görülen varlık türleri; arazi, gayrimenkul, tarımsal varlıklar, taşıtlar, nakit para tasarrufları, hayat sigortası birikimleri, emeklilik fonları ve kişisel mülkleri gibi geniş alanı kapsamaktadır (Staunton, 2015, s. 4). Credit Suisse'in servet tanımı hem mali hem de mali olmayan varlıkları kapsamaktadır. Mali varlıklar yatırım yapılan borç senetleri, hisse senetleri ve nakdi içermektedir. Mali olmayan varlıklar ise ağırlıklı olarak konut ve arsadan oluşan gayrimenkul, küçük işletmeler ve çiftlikleri kapsamaktadır.

2. TOPLAM SERVET, KİŞİSEL SERVET, KİŞİ BAŞINA SERVET TARTIŞMALARI

Ülkelerin ekonomik performansını ve refahını analiz etmede en çok milli gelir, kişi başına milli gelir rakamları kullanılmaktadır. Servet kavramı genellikle göz ardı edilen bir göstergedir. Son yıllarda başta Dünya Bankası olmak üzere pek çok uluslararası kuruluş tarafından ülkelerin gerçek zenginliğin ortaya koymak için millî servet ya da kişi başına servet kavramları önemli gösterge olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Dünya Bankası tarafından yayınlanan “Ülkelerin Değişen Serveti 2018” başlıklı rapora göre son yirmi yılda küresel servet önemli ölçüde artmıştır. GSYİH gibi geleneksel ölçütlerin ötesine geçen bu rapor, ülkelerin ekonomik ilerleme ve sürdürülebilirliklerini değerlendirmede servet kavramını kullanmıştır. Bu rapor, 1995-2014 dönem için doğal sermaye, beşerî sermaye (bir kişinin ömrü boyunca elde ettiği kazançlar), üretilen sermaye ve net yabancı varlıklar gibi bileşenleri baz alarak ülkelerin servetlerini takip etmektedir. Raporun bulgularına göre toplam servet içerisinde en büyük bileşeni beşerî sermaye oluştururken, doğal sermaye düşük gelirli ülkelerdeki servetin neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Dünya Bankası grubu başkanı Jim Yong Kim dünya genelindeki ülkelerin beşerî ve doğal sermaye oluşturup geliştirmeleri halinde sürdürülebilir ve güvenilir kalkınmanın mümkün olacağını söylemektedir. Doğal sermaye küresel servetin onda birini oluştururken, doğal sermaye düşük gelirli ülkeler arasında servetin en büyük bileşeni olmaya devam etmektedir (World Bank, 2018).

Tablo 1: 1995-2014 Dönemi Ülke Gelir Gruplarına Kişi Başına Servet ve Dünya Toplam Servetinden Aldıkları Pay (%)

Yıllar		1995	2000	2005	2010	2014
Düşük gelirli ülkeler		1	1	1	1	1
Düşük-Orta gelirli ülkeler		5	5	5	6	6
Üst-Orta gelirli ülkeler		14	14	15	20	22
Yüksek gelirli OECD dışı ülkeler		6	5	6	7	7
Yüksek gelirli OECD ülkeleri		75	75	73	67	65
Dünya Geneli		100	100	100	100	100
Kişi başına servet (ABD \$)	Yıllar	1995	2000	2005	2010	2014
Düşük gelirli ülkeler		11.601	10.435	10.240	11.802	13.629
Düşük-Orta gelirli ülkeler		17.718	16.745	19.426	23.675	25.948

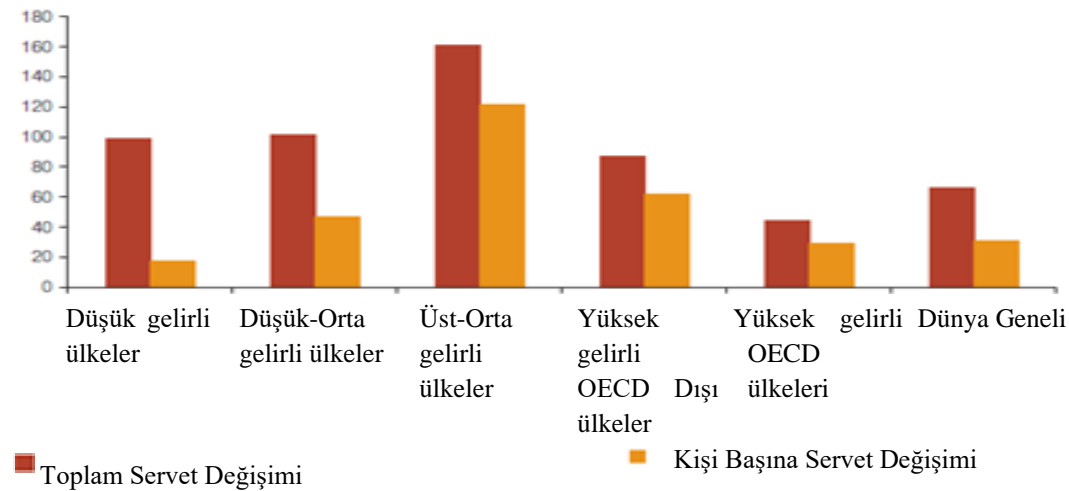
Üst-Orta gelirli ülkeler	51.142	57.623	66.224	93.811	112.798
Yüksek gelirli OECD dışı ülkeler	163.827	163.232	194.243	241.224	264.998
Yüksek gelirli OECD ülkeleri	547.419	614.791	653.078	672.866	708.389
Dünya Geneli	128.929	138.064	145.891	158.363	168.580

Kaynak: World Bank (2018).

Her iktisadi birim için elde edilen faktör gelirlerinin harcanmayan kısmı servet olarak adlandırılmaktadır. Bu yönüyle servet biriktirmek, tüketimden vazgeçme anlamında bir fedakârlıktır. Bu fedakârlık sonucunda harcanmayan kısım tasarrufları oluşturmaktadır, tasarruflar da yeni servet oluşumlarına yol açmaktadır. Tasarrufları belirleyen faktör, gelir düzeyidir. Düşük gelir gruplarında marjinal tüketim eğilimi daha yüksek iken, yüksek gelir gruplarında tasarruf eğilimi daha yüksektir. Tablo 1’de görüldüğü üzere 1995-2014 dönemini kapsayan dünya genelinde ülkelerin toplam servet payından aldıkları yüzdeler belirtilmiştir. Bu rakamlara göre dünya genelinde en yüksek toplam servet payına sahip ülke grubu %75-65 aralığı ile yüksek gelirli OECD üyesi ülkelerdir. Bu sıralamayı ikinci olarak üst-orta gelire sahip ülke grupları izlemektedir bu ülkeler ise yine aynı dönem içerisinde %14-22 oranına sahiptir. Daha sonra bu sıralama yüksek gelirli OECD üyesi olmayan ülkeler, düşük orta gelirli ülkeler ve düşük gelirli ülkeler olarak yerini almaktadır.

Tablo 1’de 1995-2014 yıllarını kapsayan dönemde kişi başına servet dağılımları incelendiğinde, ilk sırada 547.419-708.389\$ aralığına sahip olarak yüksek gelirli OECD ülkeleri grubu yer almaktadır. İkinci sırada yüksek gelirli OECD üyesi olmayan ülke grubu 163.827\$-264.998\$ kişi başına gelirle yer almıştır. Diğer sıralamada ise üst- orta gelirli ülkeler 51.142-112.798\$, düşük orta gelirli ülkeler 17.718-25.948\$ ve son olarak da düşük gelirli ülkeler 11.601-13.629\$ kişi başına gelir ile sıralama sonlanmaktadır. Gelir ve servet dağılımı arasında karşılıklı bir neden-sonuç ilişkisi bulunmaktadır. Eşit olmayan servet dağılımının en büyük nedeni önceki dönemde eşitsiz gelir dağılımının varlığıdır. Eşitsiz servet dağılımı izleyen dönemde gelir dağılımının daha eşitsiz olmasına neden olmaktadır (World Bank, 2018).

Tablo 2: 1995-2014 Dönemi Toplam Servetteki ve Kişi Başı Servetteki Değişim

Kaynak: World Bank (2018).

Servet gelirleri, tüketici grupları arasındaki gelir dağılım düzeyini belirler. Servet dağılımının, nitelikli emek dağılımına nazaran daha eşitsiz olduğu görülmektedir. Servet gelirleri emek gelirlerine oranla daha eşitsiz dağılmıştır. Emek niteliklerini artırabilmek sınırlı olmasına karşın servet edinmek sınırsızdır. Ayrıca gelirler arası eşitsizliğin bir üst sınırı vardır ve üst sınır gelirsiz yaşamak mümkün olmadığından aşılıamaz.

Gelir dağılımındaki eşitsizlik gibi servet dağılımında da az gelişmiş ekonomilerde çok büyük eşitsizlikler vardır. Gelir ve servet dağılımındaki bu eşitsizlikler nedeniyle az gelişmiş ülkelerin iktisaden kalkınabilmeleri için yapmak zorunda oldukları köklü ekonomik ve sosyal reformlar bulunmaktadır (Türk, s.298).

Tablo 2’de görüldüğü gibi düşük gelirli ülkelerde toplam servet ve kişi başına servette değişim oranlarının oldukça dengesiz ve eşitsiz olduğu görülmektedir. Bu servet dağılımındaki büyük dengesizlik yüksek gelirli OECD ülkeleri grubuna ulaşana kadar giderek azalmaktadır ve en az farka ulaşılmaktadır. Yüksek gelirli ülkelerde zaten kişi başına gelir yüksek olduğu ve bu nedenle de tasarrufa yani servete yönelik yapıda oldukları için toplam ve kişi başına servet değişimlerinde fazla fark oluşmamaktadır. Toplam servet ve kişi başına servet arasındaki farkın en fazla olduğu yerler düşük gelirli ülkeler iken yüksek gelirli OECD ülkelerinde bu fark en aza inmektedir.

Tablo 3: 2014 Yılı Varlık ve Bölge Türüne Göre Zenginlik (%)

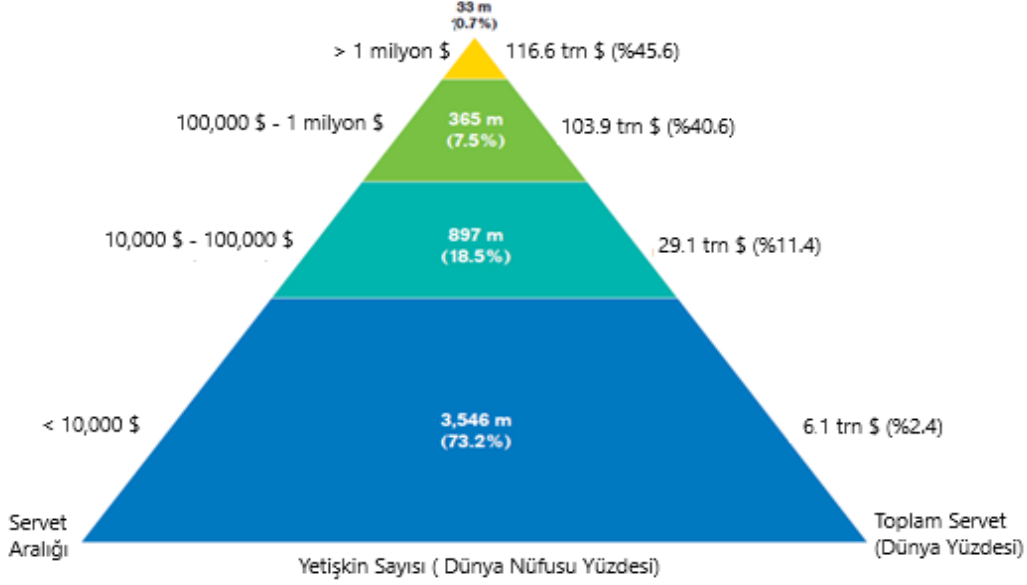
Varlığın Türü	Düşük gelirli ülkeler	Alt-orta gelirli ülkeler	Üst-orta gelirli ülkeler	Yüksek gelirli OECD dışı ülkeler	Yüksek gelirli OECD ülkeler	Dünya
Üretilen sermaye	14	25	25	22	28	27
Doğal sermaye	47	27	17	30	3	9
Beşeri sermayesi	41	51	58	42	70	64
Net dış varlıklar	-2	-3	0	5	-1	0
Toplam servet	100	100	100	100	100	100
Toplam servet (milyar \$)	7.161	70.718	247.793	76.179	741.398	1.143.249
Kişi başına toplam servet \$	13.629	25.948	112.798	264.998	708.389	168.580

Kaynak: World Bank (2018)

Tablo 3 incelendiğinde doğal sermaye, 2014 yılında düşük gelirli ülkelerde servetin yüzde 47’sini ve düşük-orta gelirli ülkelerde de %27’sini oluşturmaktadır. Bu yüzdeler doğal sermayenin tarihsel olarak tüm ülkelerin gelişimlerinin bir noktasında mutlaka bol olduğunu gösterir. Düşük gelir seviyesindeki ekonomiler büyük ölçüde göreceli olarak bol varlığın kullanımında yoğunlaşmakta ve geliri artırmak için genel olarak az bulunan varlıklara (üretilen ve insan sermayesine) yatırım yapmaktadır. Bu nedenle, düşük gelirli ülkelerin gelişimleri için öncelikle doğal sermayeye güvenmeleri şaşırtıcı değildir. İnsan sermayesi yüksek gelirli OECD ülkelerinde zenginliğe yüzde 70 beşeri sermaye ile ulaşılmaktadır. Bu zenginliğe doğal sermaye miktarını azaltarak değil, özellikle insan sermayesi başta olmak üzere daha fazla üretilen sermayeye yatırımla gerçekleşmektedir. Ekonomiler yalnızca beşeri sermayeye yatırım yaparak değil, üretilen sermaye yatırımı ile birlikte gelişmiş ülke konumuna geçebilirler. Bunun istisnası, doğal sermayenin büyük bir varlık bileşeni olduğu

Orta Doğu ülkelerinde ve petrol-doğal gaz üreticileri tarafından yönetilen OECD üyesi olmayan yüksek gelirli ülkelerde doğal sermaye zenginliğin baş kaynağını oluşturmaya devam etmektedir (World Bank, 2018).

Şekil 1: Küresel Servet Piramidi (2016)

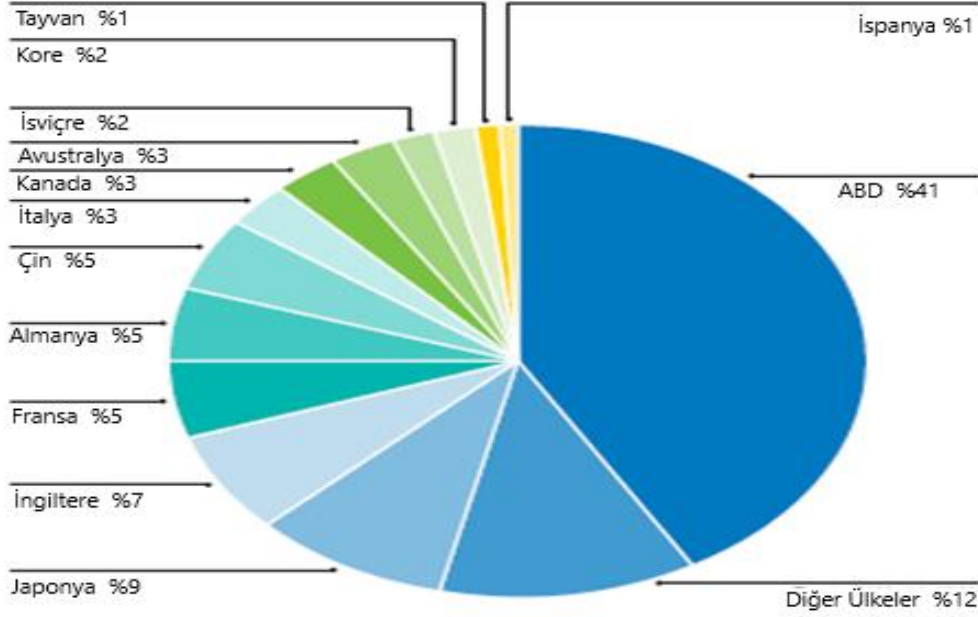

Kaynak: Credit Suisse Global Wealth Databook (2016).

Şekil 1, Küresel Refah Piramidini göstermektedir. Piramidin en alt basamağı dünyada 10.000 doların altında geliri olan 3.546 milyar kişiyi ifade etmekte ve aynı zamanda dünya nüfusunun %73,2'lik kısmını kapsamaktadır. Bu alan toplam dünya servetinin %2,4'ü olan 6,1 trilyon dolarlık serveti temsil etmektedir. Piramidin bir sonraki kısmı 10.000-100.000 dolar arası gelire sahip olan 897 milyon kişiyi kapsamaktadır. Bu da dünya nüfusunun %18,5'lik kısmına tekabül etmekte ve dünya toplam servet yüzdesinin %11,4'üne denk gelerek toplam 29,1 trilyon \$ serveti göstermektedir. Bir sonraki adım 100.000-1 milyon \$ arasında gelire sahip 365 milyon kişiyi kapsamakta, dünya nüfusunun %7,5'ini göstermekte ve Dünya servetinin %40,6'sına denk gelerek toplam 103,9 trilyon \$ serveti temsil etmektedir. Piramidin en üst basamağı ise serveti 1 milyon \$ üstünde geliri olan 33 milyon kişinin dünya nüfusunun %0,7'sine tekabül ettiği ve Dünya toplam servetinin %45,6' sına denk gelen 116,6 trilyon \$ toplam serveti temsil ettiği görülmektedir (Credit Suisse Global Wealth Databook, 2016).

Uluslararası yardım kuruluşu Oxfam, 2016 yılında en zengin %1'lik dilimin küresel servetin yarısından fazlasına sahip olduğunu belirtmektedir. Bu kuruluşu göre 2014 yılında dünya nüfusunun %1'i içindeki yer alan sadece 80 kişinin toplam mal varlığı 1 trilyon 900 milyar dolar olarak hesaplanmıştır ve bu mal varlığı, dünyada yaşayan 3,5 milyar insanın mal varlığından daha fazladır. Daha çarpıcı bir ifadeyle bir zenginin mal varlığı 43.750.000 fakirin mal varlığına karşılık gelmektedir.

Şekil 2: Milyonerlerin Ülkeler Bazında Dağılımı (%)

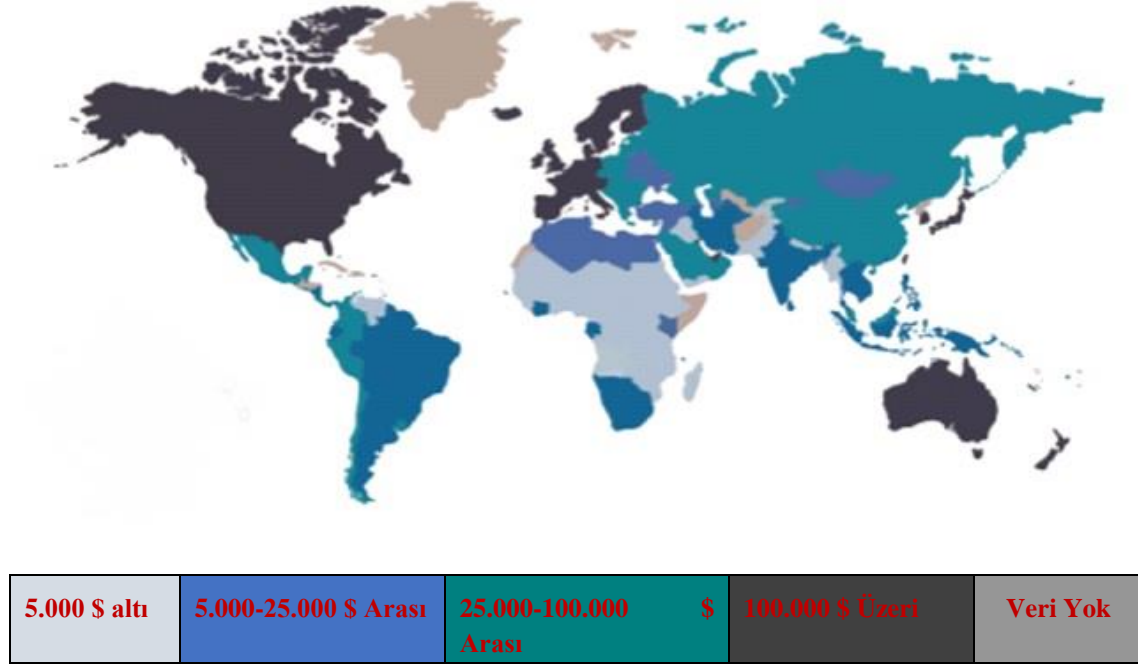
Kaynak: Credit Suisse Global Wealth Databook 2016.

Dünya genelinde milyon dolar servete sahip kişilerin ülkelere göre dağılımı şekil 2’de gösterilmiştir. Şekle göre en fazla milyoner %41 ile ABD’de iken daha sonra %9 ile Japonya, %7 ile İngiltere, %5 ile Çin ve Almanya, %3 ile İtalya, Kanada, Avustralya, %2 ile Güney Kore, İsviçre, %1 pay ile Tayvan arasında paylaşılmaktadır. Geriye kalan %12 ise diğer ülkelere aittir.

Küresel servet sıralaması açısından ülkeler inceliğinde Global Wealth Report 2019 raporuna göre ABD’de 2019 yılında 18614 dolar milyoner var iken 2024 yılına gelindiğinde ise bu sayının %23 artarak 22930’a ulaşması beklenmektedir. Çin’de 4447 varken 6874’e, Japonya’da 3025 varken 5161’e, İngiltere’de 2460 varken 3179’a, Almanya’da 2187 varken 3018’e, Fransa’da 2071 varken 2826’a, İtalya’da 1496 varken 1992’ye, Kanada’da 1322 varken 1874’e, Avustralya’da 1180 varken 1527’ye, İspanya’da 979 varken 1394’e, Hollanda’da 832 varken 1092’ye İsviçre’de 810 varken 1032’ye, Kore’de 741 varken 965’e, Tayvan’da 528 varken 760’a, Hong Kong’da 516 varken 700’e İsviçre’de 374 varken 519’a, Avusturya’da 313 varken 425’e, Belçika’da 278 varken 377’ye, Brezilya’da 259 varken 319’a, Polonya’da 116 varken 202’ye, Norveç’te 163 varken 184’e, Portekiz’de 117 varken 174’e, İsrail’de 131 varken 173’e ulaşması beklenmektedir.

Bölgesel olarak dağılıma baktığımızda Afrika’da 2019 yılında 171 dolar milyoneri varken 2024 yılına gelindiğinde bu sayının 234’e ulaşması beklenmektedir. Asya-Pasifik’te 7505 varken 11054’e, Avrupa’da 13290 varken 17892’ye, Hindistan’da 759 varken 1186’ya, Latin Amerika’da 673 varken 855’e, Kuzey Amerika’da 19946 varken 24814’e ulaşması beklenmektedir. Dünya’da 2019 yılında 46792 dolar milyoneri varken 62908’e ulaşması beklenmektedir (Global Wealth Report, 2019:40).

Şekil 3: Dünya Servet Haritası 2019

Şekil 3'te ülke bazında kişi başına servet haritası görünmektedir. Kişi başına 100 bin dolar üzeri kişi başına servete sahip ülkeler Avrupa ülkeleri, Avustralya, Yeni Zelanda, Kore, Japonya, Singapur, Hong Kong, Birleşik Arap Emirlikleri, ABD ve Kanada gibi gelişmiş ülkeler iken birçoğu da bu büyük ekonomik büyüklüğe ve servete sahip ülkelerdir.

3. KİŞİSEL SERVETİ TEMSİLEN MİLYARDER SAHİBİ İLK 10 ÜLKE

Dünya zenginlerinin paralarını yatırdığı ünlü İsviçre Bankası Wealth-X'in "Milyarder Sayımı 2019" raporunda dünya milyarderleri hakkındaki fikir ve eğilimleri ortaya koymaktadır. 2018 yılı sonunda bir önceki yıla göre %5,4 düşüşle 2.604 milyarder vardır. Dünyadaki bütün milyarderlerin toplam serveti, küresel ticaret gerilimleri, artan piyasa oynaklığı ve ekonomik büyümedeki yavaşlama nedeniyle geçtiğimiz yıl %7 azalmıştır. Burada en fazla milyarder olan ilk 10 ülke incelenmiştir. Dünyanın en zengin 2.604 kişisi 8,6 trilyon dolar toplam servete sahiptir. Mayıs 2019 tarihli rapora göre, küresel milyarder serveti 2018 yılında küçülmüş, bu küçülme Asya-Pasifik bölgesinde %13,4 ile en büyük düşüşü kaydetmiştir. Piyasalardaki artan dalgalanma, küresel ticaret savaşları ve ekonomik büyümedeki yavaşlama bu düşüşün sebebi olarak gösterilmektedir. Kişisel servete göre en çok milyarder içeren ilk 10 ülke sıralaması aşağıda gösterilmiştir.

- **Birleşik Arap Emirlikleri ve Fransa:** Birleşik Arap Emirlikleri 2018 sonunda, bir önceki yıla göre %11,3 düşüşle 55 milyardere sahiptir. Birleştirilmiş net değerleri, büyümekte olan ekonomisine ve hisse senedi piyasalarındaki güçlü performansa rağmen, yıllık %1,6 düşüşle 165 milyar \$'a düşmüştür. Fransa'da ise 195 milyar dolarlık bir servete sahip 55

milyarder vardır. Milyarderlerin serveti bir önceki yıla göre %6,1 oranında azalsa da Fransa milyarder sayısının arttığı birkaç ülkeden biridir.

- **Suudi Arabistan:** Suudi Arabistan, artan bir ekonomiye ve elverişli hisse senedi piyasalarına rağmen milyarder nüfusu ve servetlerinde keskin bir düşüş yaşanmıştır. Suudi Arabistan'da 2018'de, bir önceki yıla göre %8,1 düşerek 57 milyarder vardır.

- **Hindistan:** Hindistan'daki milyarder sayısı %21.2 gerilerken, 2018'de toplam servet %4.9 düşmüştür. Değişken sermaye piyasaları ve dolar karşısında zayıflayan Rupî ülkedeki milyarder nüfusunu azaltmıştır. Hindistan'da toplam 284 milyar dolarlık 82 milyarder vardır.

- **Hong Kong:** net değeri 259 milyar dolar olan 87 milyarder vardır. Hong Kong'daki milyarder nüfus %6,5 azalırken, servetleri %17,5 daralmıştır.

- **İsviçre,** dünyanın en zengin ve en mutlu ülkelerinden biridir. Toplam net değeri 240 milyar dolar olan 91 milyarderin bulunduğu bir ülkedir. İsviçre'deki milyarder nüfus 2018 yılında %8,1 azalmıştır.

- **İngiltere:** Birleşik Krallık'taki milyarder nüfusu 2017'de 90'dan 2018'de 97'ye çıkmıştır. Bununla birlikte, birleşik servetleri, zayıflayan varlık piyasaları ortasında %16,6 düşüşle 209 milyar \$'a gerilemiştir.

- **Rusya:** Rusya mütevazı ekonomik toparlanma ve artan emtia üretiminin etkisiyle milyarder nüfusunda bir artış gören az sayıda ülkeden biridir. 2018 sonunda, toplam 355 milyar dolarlık servetle 102 milyarder bulunmaktadır. Gaz devi Novatek'ten Leonid Mikhelson, net değeri 21,6 milyar dolar olan Rusya'daki en zengin bireydir.

- **Almanya:** Almanya, beklenen kurumsal kazanç ve hisse senedi piyasalarındaki düşük performans nedeniyle milyarder nüfusta %3,9'luk bir düşüşe tanık olmuştur. 2018'de Almanya'da 146 milyarderin servetleri önceki yıla göre % 5,1 düşüşle 442 milyar dolardır.

- **Çin:** Son birkaç yılda Çin, milyarder nüfusu açısından ABD ile olan açığı hızla kapatmaktadır. Ancak Çin'deki zengin insanlar için 2018 yılı iyi bir yıl olmamıştır. Ülkenin milyarder nüfusunda %15,7 düşüş olmuştur. Çin'in 2018'de toplam 996 milyar dolarlık 285 milyarder vardır. Alibaba kurucusu Jack Ma, 41.8 milyar dolarlı serveti ile Çin'deki en zengin iş adamıdır.

- **ABD:** ABD, gezegendeki en yüksek milyarder sayısına sahip ülkedir. Milyarder nüfusu 2018'de %3,7' ye ve sayısı 705'e yükselmiştir. Bir önceki yıla göre %4,9 düşüşle 3.013 trilyon dolarlık bir servete sahiplerdir. Amerikan milyarderlerinin toplam net değeri, Çin dışındaki saydığımız sekiz ülkenin milyarder servetinden daha yüksektir. (www.wealthx.com)

Buraya kadar aktarılan bilgilerden kişi başına 100 bin dolar üzeri servete sahip ülkeler Avrupa ülkeleri, Avustralya, Yeni Zelanda, Kore, Japonya, Singapur, Hong Kong, Birleşik Arap Emirlikleri, ABD ve Kanada gibi gelişmiş ülkeler iken birçoğu da bu büyük ekonomilerdir. Sıralanan bu ekonomilerin dolar milyoneri ve milyarder sayısı yüksek ülke olması, kişi başına yüksek servet sahibi ülke grubunda olması, dünya servetinde yüksek paya sahip ülke grubunda olması, dünya servetinde büyük pay sahibi olan az sayıda nüfusa sahip ülkeler olması doğal bir sonuç olarak beklenmektedir.

Elde edilen genel sonuç ülkelerin kişi başına serveti, milyoner ve milyarder sayıları ile ekonomik büyüklüğü-zenginlikleri ile ilişkisinin var olduğunu sergilemektedir. Bu nedenle verilerine ulaşılabilen ülkelerin milyoner sayıları ile bu ülkelerin GSYİH (milyar \$) sayıları arasındaki ilişki panel veri yöntemi ile analiz edilmektedir.

4. EKONOMETRİK YÖNTEM VE ÇÖZÜMLEME SONUÇLARI

Literatürdeki en yeni panel birim kök testleri Levin ve Lin (LL) (1992), Im, Pesaran ve Shin (IPS) (2003), Maddala ve Wu (MW) (1999) ve Hadri (2000) tarafından geliştirilen testlerdir. LL, IPS ve MW testleri boş hipotez olarak birim kökün varlığını ileri sürerken, Hadri'nin testinde boş hipotez seriler durağandır şeklindedir. Bu çalışmada Levin, Lin-Chu (2002), ADF-Fisher Chi-square, PP-Fisher Chi-square panel birim kök testleri uygulanmıştır.

Panel veri analizi kapsamında yapılan eşbütünleşme analizlerinde, aynı seviyede durağan olma şartı nedeniyle önemli bir role sahip olan panel birim kök testleri uygulanmıştır. Bu testlerden Im, Pesaran ve Shin (IPS), panel veri analizinde verileri birleştirmeden bütün birimler için ayrı ayrı birim kök testi uyguladığı için önem arz etmektedir (Tatoğlu, 2012: 212). Im, Pesaran ve Shin (2003) Y_{it-1} değişkeninin heterojen olan parametrelerine de imkân vermektedir

Bütün bireysel ADF test istatistiklerinin bir ortalamasına dayanan bir birim kök testi önermektedirler. Sıfır hipotezi paneldeki her serinin birim köke sahip olmasıdır. Alternatif hipotez ise panelde en az bir bireysel seri durağandır:

$H_0 : \rho_i = 0$ (Yatay kesitlerin her bir birimi birim kök içerir) Tüm $i=1,2,\dots,N$ için

$H_1 : \rho_i < 0$ (Yatay kesitlerin her bir birimi birim kök içermez) Tüm $i=1,2,\dots,N$ için

Fisher-ADF Panel Birim Kök Testi (Maddala ve Wu) panel birim kök testi, panel birim kök analizinde her birim (i) için elde edilen p değerlerinin birleşimi sonucu ortaya çıkan bir testtir.

Aşağıdaki modeli ele almak gerekirse;

$$\Delta Y_{it} = \beta_i Y_{it-1} + u_{it} \quad i=1,2,3,\dots,N \text{ ve } t=1,2,3,\dots,T$$

Yukarıda yeralan denklemde panel birim kök araştırmak amacıyla: birim kök olduğunu ileri süre sıfır hipotezi $i=1,2,3,\dots,N$ için $H_0: \beta_i = 0$ iken, birim kök olmadığını gösteren alternatif hipotez $H_1: \beta_i < 0$ şeklinde ifade edilmektedir. Bu tarz sınamalar, Fisher (1934) tipi sınamalar şeklinde ifade edilmektedir.

⁵ ABD, Fransa, İngiltere, Japonya, Almanya, Brezilya, Güney Kore, Meksika, İtalya, Kanada, Avustralya, Rusya, İspanya, Çin, Hollanda, Hindistan, Asya-Pasifik, Avrupa, Kuzey Amerika, Latin Amerika, Dünya

Tablo 4: Birim Kök Testi Sonuçları (Düzey ve Birinci Fark Değerleri)

	MS	GSYİH	D(MS)	D(GSYİH)
<i>Levin, Lin and Chu t</i>	2,39026(11)	9,52642(11)	-8,63231(7)*	-2,64548(11)*
<i>ADF-Fisher Chi-square</i>	7,53978(11)	11,3473(11)	35,9719(7)*	43,8680(11)*
<i>PP-Fisher Chi-square</i>	6,99045(11)	13,9145(11)	36,2453(7)*	45,7131(11)*

Gecikme Uzunlukları otomatik belirlenmiştir. (*), %1 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4'te görülen birim kök verilerinden milyoner sayısı ve GSYİH serilerimizin birinci farklarında durağan olduğu görülmektedir.

Çalışmanın bu kısmında eş bütünleşme analizlerine yer verilecektir. Seriler arasında uzun dönemli ilişkiyi ölçmek için Pedroni (1999, 2004), Kao (1999) ve Johansen-Fisher (1999) eş bütünleşme testleri kullanılabilir. Pedroni (1999, 2004) panel eş bütünleşme testi, literatürde en çok kullanılan eş bütünleşme testlerinden biridir. Pedroni çalışmalarında öncelikle iki değişkenden oluşurken, 1999 yılındaki çalışmasıyla çok değişkenli modellerden faydalanmıştır. Pedroni (2004) çalışmasında şu modeli temel almıştır.

$$y_{it} = \alpha_{it} + \delta_{it} + \beta X_{it} + \quad i=1,2,3,\dots,N \text{ ve } t=1,2,3,\dots,T$$

Burada y_{it} bağımlı değişken, X_{it} m boyutlu bağımsız değişken vektörünü, α sabit etkileri, δ mertebeden bütünleşik I(1) olduğunu varsaymaktadır. Yani değişkenlerin seviyede durağan olmadığını, birinci farklarının durağan olduğunu varsaymıştır.

Pedroni'nin (2004) çalışmasında sıfır ve alternatif hipotezi aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

$H_0: p=1$ Bütün Birimler için eş bütünleşme ilişkisi yoktur.

$H_1: p<1$ Bütün birimler için eş bütünleşme ilişkisi bulunmaktadır.

Pedroni eş bütünleşme için yedi adet test önermiştir. Bu testlerden dört tanesi grup içi, diğer üç tanesi ise gruplar arası eş bütünleşme testlerinden oluşmaktadır. Pedroni'ye (1999) göre grup içi istatistikleri, N grup için her biri ayrı yapılmak üzere pay ve payda terimlerinin toplamları şeklinde oluşturulurken, gruplar arası istatistikler N grup toplamadan pay paydaya bölünerek oluşturulur. Ayrıca bu testler normal dağılım göstermektedir.

Tablo 5: Pedroni Panel Koentegrasyon Test Sonuçları

Ho:Koentegrasyon Yoktur

<i>Test: Boyut-İçi (Ortak Ar Katsayısı)</i>	İstatistik (Prob)	<i>Ağırlıklandırılmış İstatistik (Prob)</i>
<i>Gecikme Uzunluğu (0)</i>		
<i>Panel V İstatistiği</i>	-2,0160 (0.97)	-2,3578 (0,99)
<i>Panel rho İstatistiği</i>	0,2069 (0.58)	-0,8372 (0.00)*
<i>Panel PP İstatistiği</i>	0,0363 (0.51)	-4,2688 (0.00)*
<i>Panel ADF İstatistiği</i>	-0,1354 (0.44)	-4,3130 (0.00)*
<i>Test: Boyutlar-Arası (Bireysel Ar Katsayısı)</i>	İstatistik (Prob)	
<i>Grup Rho İstatistiği</i>	2,1968 (0.98)	
<i>Grup PP İstatistiği</i>	-3,0943 (0.00)*	
<i>Grup ADF İstatistiği</i>	-3,1850 (0.00)*	

Gecikme uzunluğu Schwarz bilgi kriterine göre otomatik seçilmiştir. (*), %1 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 5’te sonuçlarına göre Panel rho, PP, ADF, Panel Grup PP, ADF test sonuçları göre yüzde bir anlamlılık düzeyinde GSYİH’nın milyoner sayısını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6: Milyoner Sayısı Milli Gelir İlişkisi FMOLS Testi Sonuçları

Test Türü	B Katsayısı	Standart Hata	t-İstatistiği	Olasılık
FMOLS	0.927342*	0.097234	9,537188	0,00000

Milyoner sayısı ile GSYİH yüzdesi FMOLS test sonuçlarına göre %1 anlamlılık düzeyinde pozitif ilişki tespit edilmiştir. Milyoner sayısındaki %1’lik bir artış, uzun dönemde GSYİH düzeyinde %0.09’luk bir artış meydana getirmektedir.

Tablo 7: Pairwise Granger Panel Nedensellik Testi Sonuçları

NEDENSELLİK İLİŞKİSİNİ YÖNÜ	F İstatistiği	OLASILIK
MS DEN GSYİH YA	7,1311	0,0108*
GSYİH DAN MS YE	4,3272	0,0438**

(*) %1 düzeyinde anlamlıdır.

(**) %5 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7 sonuçlarına göre milyoner sayısından GSYİH’ya, GSYİH dan milyoner sayısına bir nedensellik görülmektedir.

SONUÇ

Dünya genelinde ülkelerin toplam servet payından aldıkları yüzdelere göre en yüksek toplam servet payına sahip ülke grubu %75-65 aralığı ile yüksek gelirli OECD ülkeleridir. Bu sıralamayı ikinci olarak üst-orta gelire sahip ülke grupları izlemekte ve %14-22 oranına sahip bulunmaktadır. Daha sonra bu sıralama yüksek gelirli OECD üyesi olmayan ülkeler, düşük orta gelirli ülkeler ve düşük gelirli ülkeler olarak yerini almaktadır.

Kişi başına servet dağılımında ilk sırada 547.419-708.389 \$ aralığına sahip yüksek gelirli OECD ülkeleri grubu yer almaktadır. İkinci sırada bu sefer yüksek gelirli OECD üyesi olmayan ülke grubu 163.827\$-264.998\$ kişi başına gelirle yer almıştır. Diğer sıralamada ise üst- orta gelirli ülkeler 51.142-112.798\$, düşük orta gelirli ülkeler 17.718-25.948\$ ve son olarak da düşük gelirli ülkeler 11.601-13.629\$ kişi başına gelir ile sıralama sonlanmaktadır. Gelir ve servet dağılımı arasında karşılıklı bir neden-sonuç ilişkisi bulunmaktadır. Eşitsiz servet dağılımı izleyen dönemde gelir dağılımının daha eşitsiz olmasına neden olmaktadır.

İnsan sermayesi yüksek gelirli OECD ülkelerinde zenginliğe yüzde 70 beşerî sermaye ile ulaşılmaktadır. Bu zenginliğe doğal sermaye miktarını azaltarak değil, özellikle insan sermayesi başta olmak üzere daha fazla üretilen sermayeye yatırımla gerçekleşmektedir. Çünkü ekonomiler yalnızca beşerî sermayeye yatırım yaparak değil, üretilen sermaye yatırımı

ile birlikte gelişmiş ülke konumuna geçebilirler. 2016 yılında en zengin %1'lik dilimin küresel servetin yarısından fazlasına sahip olduğunu belirtilmektedir. 2014 yılında dünya nüfusunun %1'i içindeki yer alan sadece 80 kişinin toplam mal varlığı 1 trilyon 900 milyar dolar olarak hesaplanmıştır ve bu mal varlığı, dünyada yaşayan 3,5 milyar insanın mal varlığından daha fazladır.

Ülkelerin beşerî sermaye kazanımları ile ancak yüksek gelirli ülke olabildiği, yüksek gelirli ülkelerde kişi başına servet düzeylerinin yüksek olduğu, en yüksek gelire sahip az sayıda zengin kişilerin bu ekonomilerde oluşabildiği, ülkelerin beşeri sermaye yatırımlarının da katkısı ile milyonerler-milyarderler çıkarabildiği ve milyoner sayısı ile ekonomik büyüklük arasında bir etkileşim olduğu düşünülmektedir.

Bu düşünce ile yapılan ekonometrik analizimizdeki birim kök testlerine göre Milyoner Sayısı ve GSYİH değişkenlerinin birinci farkta durağan hale geldiği görülmüştür. Yapılan eş bütünleşme testleri sonucuna göre (Pedroni) değişkenlerin eş bütünleşik olduğu tespit edilmiştir. Değişkenlerin uzun dönem ilişkisini ölçmek için FMOLS testi yapılmış, milyoner sayısındaki yüzde birlik değişimin GSYİH değişimi üzerinde %92'lik pozitif bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Panel granger nedensellik testi sonucuna göre %5 anlamlılık düzeyinde karşılıklı nedensellik tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre ülkelerin beşerî sermaye yatırımlarının yansımaları olarak düşünebileceğimiz milyoner sayısının da ekonomik refah göstergesi olarak kullanılabileceğinin kabulüdür.

KAYNAKÇA

- Choi, I. (2001). Unit Root Tests for Panel Data. *Journal of International Money and Finance*, 249-272.
- Credit Suisse Research Institute, Global Wealth Report 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, www.credit-suisse.com
- Dickey, D. A. & Fuller, W. A. (1981). Likelihood Ratio Statistics for Autoregressive Time Series with a Unit Root, *Econometrica*, 49, 1057-1072.
- Fisher, R. A. (1934). *Statistical Methods for Research Workers* (5. Ed.). London: Oliver and Boyd LTD.
- Gujarati, D. (2010). *Temel Ekonometri* (7. Basım), Literatür Yayınları, İstanbul.
- Hsiao, C., (2003). *Analysis of Panel Data*, Second Edition. Cambridge University Press.
- Im, K. S., Paseran H. & Shin Y. (2003) Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels, *Journal of Econometrics*, 115.
- Johnston, J. & Dinardo, J., (1997). *Econometric Methods*, 4.Ed., McGraw-Hill, New York.
- Kao, C. (1999). Spurious Regression and Residual-Based Tests for Cointegration in Panel Data. *Journal of Econometrics*, 1-44.
- Levin, A., Lin, C.F., & Chu, C-S.J. (2002). Unit Root Tests in Panel Data: Asymptotic and Finite Sample Properties, *Journal of Econometrics*, 108, 1-22.
- Maddala, G.S. & Wu, Shaowen. (1999). A Comparative Study of Unit Root Tests With Panel Data and A New Simple Test, *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 61, 631-652.
- Özgüler, V. C. (2014). *Gelir, Servet ve Yoksulluk*, Birinci Baskı: Cinius Yayınları.
- Pedroni, P. (1999). Critical Values for Cointegrating Tests in Heterogeneous Panels with Multiple Regressors. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 1(61), 653-670.
- Pedroni, P. (2000). Fully Modified OLS for Heterogeneous Cointegrated Panels. *Advances in Econometrics*, 93-130.
- Pedroni, P. (2001). Purchasing Power Parity Tests in Cointegrated Panels. *Review of Economics and Statistics*, 727-931.
- Pedroni, P. (2004). Panel Cointegration, Asymptotic and Finite Sample Properties of Pooled Time Series Tests with an Application to the Purchasing Power Parity Hypothesis. *Econometric Theory*, 3(20), 597-625.
- Seyidoğlu, H. (2006). *İktisat Biliminin Temelleri*, İstanbul, Güzem Can Yayınları.
- Staunton, C. (2015). The Distribution of Wealth in Ireland, *TASC*, December, 3-28.
- Staunton, C., (2015). The Distribution of Wealth in Ireland, *TASC*, December: 3-28.
- Tatoğlu, F. Y. (2016), *Panel Veri Ekonometrisi* (üçüncü baskı), Beta Yayıncılık, İstanbul.

Türk, İ. (1992). *Maliye Politikası Amaçlar-Araçlar ve Çağdaş Bütçe Teorileri*. Turhan Kitabevi: Ankara.

Wealth-X, <https://www.wealthx.com/>

World Bank (2018). *World Development Indicators*, www.worldbank.org.